

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Права працівників на безпечні умови праці реалізуються за допомогою відповідних гарантій, вдосконалення яких бачиться за рахунок: приведення норм, які регламентують ці питання, у відповідність до вимог директив ЄС; звернення уваги регіональних служб з охорони праці й інспекції праці на відповідні суб'єкти недержавної форми власності по забезпеченню на них належного рівня охорони праці; приведення нормативної складової змісту розділів з охорони праці і здоров'я в колективних договорах та угодах до належного рівня, адже вони значною мірою декларативні, носять неконкретний характер і практично не містять додаткових прав та гарантій для працівників у сфері охорони праці; забезпечення виконання працівниками лише тих робіт, які не протипоказані їм за станом здоров'я, що забезпечується встановленням законодавчих обмежень при укладенні трудових договорів і переведенні працівників на легшу роботу; заборони укладання трудових договорів з особами, яким за медичними висновками протипоказана запропонована робота за станом здоров'я; встановлення юридичної відповідальності за порушення приписів нормативно-правових актів про охорону праці та нестворення перешкод для діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, представників професійних спілок, найманих працівників; подальшого застосування заходів економічного впливу до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб та працівників за порушення вимог про її охорону, адже персоніфіковані матеріальні санкції до порушників відображають вдосконалення правового регулювання охорони праці.

Бібліографічні посилання:

1. Юридична енциклопедія: В 6т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. К.: «Укр. Енциклопедія», 1998. Т.1: А–Г. 672 с.
2. Права людини і професійні стандарти для юристів у документах міжнародних організацій / Упоряд. Т. Яблонська. Амстердам–Київ: Сфера, 1999. 342 с.
3. Кодекс законів про працю України. Кодекси України. 2002. № 6. К.: Преса. 139 с.
4. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. №49. Ст. 669.
5. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №34. Ст. 227.

Юнін Олександр Сергійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПАТЕНТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах глобалізація здійснює помітний вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства та надає потужний стимул розвитку всіх сфер життя як на міжнародному, так і національному рівнях. Утвердження інтелектуальної діяльності як рушійного фактору розвитку інформаційного суспільства, зростання обсягів ліцензійної торгівлі, трансферу технологій, купівлі-продажу наукомісткої продукції, патентів, ноу-хау, сприяють формуванню глобального ринку прав на об'єкти інтелектуальної власності. Водночас права інтелектуальної власності перетворюються на важливий інструмент глобальної конкуренції держав та їх союзів за доступ до інноваційних ресурсів та ринків інноваційної продукції.

Саме тому стало необхідним формування та узгодження єдиних правил взаємодії країн-учасниць ЄС та окремих суб'єктів права інтелектуальної власності у сфері охорони та захисту об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, об'єктів патентного права. Цьому сприяла, зокрема, регіональна інтеграція та уніфікація у сфері патентного права, яка бере свій початок з

підписання Паризької конвенції з охорони промислової власності в 1883 році, яка заснувала Союз із промислової власності. Метою Конвенції стали гармонізація законодавства щодо промислової власності на міжнародному рівні, створення умов, які полегшують громадянам та організаціям окремих держав придбання та захист прав на об'єкти промислової власності.

Паризька конвенція про охорону промислової власності включає чотири групи положень:

1. положення щодо національного режиму, які передбачають, що члени Конвенції забезпечують представникам інших країн-учасниць таку ж охорону промислової власності, яку вони надають власним громадянам;

2. положення щодо права пріоритету, згідно з якими формальна заявка на право промислової власності, зареєстрована заявником в одній із країн-учасниць, дає підставу цьому заявникові протягом встановленого періоду подавати заявку про таку ж охорону у всіх інших країнах-учасницях;

3. положення щодо загальних правил у галузі охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, якими країни — учасниці Угоди повинні керуватись у своїй законотворчій діяльності;

4. положення щодо інституційного оформлення та реалізації основних ідей Конвенції.

У 1947 р. Нідерланди, Франція, Бельгія та Люксембург уклали договір про утворення Міжнародного патентного інституту (International Patent Institute). Завданням Інституту було здійснення патентного пошуку та накопичення необхідних для пошуку ресурсів у державах-членах. Передбачалося, що він перетвориться на Європейський патентний офіс [2].

За два роки, в 1949 р., Рада Європи виступила з ініціативою створення Європейського патентного офісу та підготувала проект відповідної міжнародної конвенції, однак вказана ініціатива не була підтримана, а під егідою Ради Європи запропоновано створити Комітет експертів для підготовки документів з гармонізації європейського патентного права [4].

Результатом роботи стали розробка та підписання в 1953 р. Європейської конвенції щодо формальностей для подання патентних заявок Ради Європи, що набула чинності в 1955 р., а також прийняття в 1954 р. Європейської конвенції про міжнародну класифікацію патентів на винаходи, що набула чинності у 1955 р.

У 1963 р. в межах Ради Європи було підписано важливу для розвитку загалом міжнародної охорони прав на винаходи Конвенцію про уніфікацію певних питань матеріального права стосовно патентів на винаходи (Strasbourg Convention). Конвенція набрала чинності у 1980 р. та привела до суттєвої уніфікації патентного права країн Європи, а також вплинула на зміст Європейської патентної конвенції, Договору про патентну кооперацію та Договору про патентне право ВОІВ [2].

Подальше відображення тенденція до уніфікації патентної системи знайшла в Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС), підписаної 15 квітня 1994 р., яка узагальнює Паризьку конвенцію і в даний час застосовується у всіх країнах-членах СОТ. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) регулює широкий спектр прав у сфері інтелектуальної власності, в т. ч. авторське право і суміжні права, право на товарні знаки та знаки обслуговування, географічні зазначення, промислові зразки, патенти, топології інтегральних мікросхем, закрити інформацію тощо.

Основне призначення Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності – сприяння заохоченню технічних нововведень, передачі та поширенню інновацій на основі взаємовигідного співробітництва виробників та споживачів інтелектуальних продуктів, гармонійного поєднання їх прав та обов'язків підвищення соціально-економічного добробуту населення. Згідно зі ст.7 Угоди TRIPS захист та контроль за дотриманням прав інтелектуальної власності мають сприяти запровадженню технологічних нововведень, передачі та розповсюдженню технологій для обоюдної вигоди виробників та споживачів у такий спосіб, що сприяє підвищенню соціального та економічного добробуту, а також балансу прав і обов'язків сторін. Угода також передбачає, що права інтелектуальної власності повинні відповідати критеріям права на захист, передбаченим Паризькою конвенцією (1967), Бернською конвенцією (1971), Римською конвенцією та Договором з інтелектуальної власності стосовно інтегральних мікросхем.

Наразі основу саме європейського патентного законодавства складають дві Конвенції – Конвенція про видачу європейських патентів (Європейська патентна конвенція), прийнята в 1973

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

р. в Мюнхені, та Конвенція про європейський патент для спільного ринку (Конвенція про патент співтовариства), підписана в 1975 р. в Люксембурзі і яка отримала згодом (1985 р.) назву Угода про патент Співтовариства [1].

Саме прийняття вказаних нормативних актів дозволило говорити про створення єдиного європейського законодавства у сфері патентування та єдиної європейської патентної системи.

Так, на підставі Європейської патентної конвенції розпочало свою роботу Європейське патентне відомство та було ухвалено рішення про видачу єдиного патенту, дійсного для всіх країн-членів Конвенції. На Європейське патентне відомство покладено обов'язок приймання заявок, проведення експертиз та видачі європейського патенту на винахід, який діє 20 років від дати подання заявки і має силу національного патенту на території кожної із зазначених у заявці держав. Наслідком патентування у відомстві є отримання патенту, що діє на території всіх або кількох держав-учасниць Європейської патентної конвенції без необхідності валідації [2]. Під валідацією патенту мається на увазі подача переведення його опублікованого тесту в патентні відомства країн-учасниць. Після закінчення процедури валідації на Європейський патент поширюються всі правила, аналогічні тим, що застосовуються в цих країнах для національних патентів [3, с. 178].

Європейська патентна конвенція вводила єдині процедури для видачі «європейських патентів» для будь-якої з європейських країн, незалежно від того, чи є країна членом ЄЕС. Проте надання європейського патенту не означало б автоматичної його дії у всіх державах-учасниках ЄПК, а лише у державах, які вказані у заявці. При цьому вимагався переклад заявки мовою країн патентування [2].

Таким чином, використання європейської патентної системи дає заявнику наступні переваги: зниження витрат часу і трудомісткості патентування; єдиний патент, дія якого поширюється на всі країни-учасниці; отримання юридично більш сильного патенту, оскільки патент видається тільки після експертизи по суті, в той час як у ряді країн національне законодавство не передбачає експертизу (явочна система) [1]. Крім того, норми Європейської патентної конвенції сприяють захисту прав патентоволодільців, зокрема, шляхом застосування системи безкоштовного патентного пошуку Espacenet, в якій можна знайти інформацію про патенти, видані не тільки в країнах-учасницях Конвенції, а й багатьох інших.

Обраний сьогодні Україною євроінтеграційний напрям розвитку обумовлює об'єктивну необхідність вивчення досвіду Європейського Союзу у сфері охорони та захисту прав суб'єктів промислової власності з метою ефективної адаптації вітчизняного законодавства у цій сфері та впровадження в національне законодавство найбільш прийнятних і ефективних елементів такого досвіду.

Бібліографічні посилання:

1. Бабич Ж.В. Європейський патент як дієвий інструмент захисту прав промислової власності в ЄС. Молодий вчений. 2015. № 7 (22). Частина 2. С. 16-20. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/7/37.pdf>
2. Капіца Ю. Єдиний європейський патент і нові можливості патентування в Європейському Союзі. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2016. № 2. С. 17-27. URL: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/Kapitsa-216.pdf>
3. Слобожанин С.В. Новеллы европейского патентного законодательства. Часопис Київського університету права. 2009. № 2. С. 177–181.
4. Patents, Innovation and Economic Performance. OECD Conference Proceedings, 14 Oct 2004. P. 28